

СУДСКА ПРАКСА

Један интересантан низ судских одлука о примени § 375 кз. и § 337 кз.*

Пред Окружним судом за град Београд као појединачним и као зборним одговарало је последњих година у неколико махова више женских лица из породице Ш. за измамљивање новца разним особама, средством врачања. У току тих кривичних спорова појавило се као спорно питање да ли се њихове радње имају подвести под § 375, кз. који гласи: „Ко у виду заната обавља претсказивање, тумачење снова, гледање у карте или на који други начин, користећи се празноверицом, обмањује другог и тиме ствара себи доходке за живот, казниће се затвором до шест месеци или новчано до 5.000 динара“ – или под § 337. кз. који говори о превари у виду заната. Практичне последице су огромне јер је дело из § 337. кз. угрожено казном од 10 година робије. Судови, првостепени и виши доносили су одлуке и у једном и у другом смислу наводећи своје разлоге за схватање заступљено у пресуди. Ми ћемо те одлуке изложити хронолошки износећи поред разлога и утврђено чињеничко стање у колико оно има утицаја на квалификацију која је овде једино спорна.

1. Пресудом Окружног суда за град Београд Кзп. 2937/34 од 14. I. 35. оглашена је кривом М. Ш. поред осталог и зато:

„Што је у намери да себи прибави противправну имовинску корист лажним претстављањем и изопачавањем чињеница довела ниже означена лица у заблуду да им она може учинити да добију на лозу веће суме и да их може учинити срећним помоћу вила и разних враџбина, или да од њих може отклонити несрећу која им прети, те их тако навела да јој на штету своје имовине било у новцу било у другим вредностима издаду и то: Л. А. 8.000 д., Л. Ј. 550 д., К. В. 10.000 д., Ј. А. 2.000 и Ј. З. 3.500 д. – обећавши да ће им ове суме вратити.“

Истом пресудом за исте такве радње само према другим лицима оглашена је крива и Л. Ш.

У оба случаја суд је овако утврђено чињенично стање подвео под § 337. кз. и по истоме осудио и једну и другу оптужену на робију.

Образложење које је суд дао за квалификацију је следеће: „Што се тиче дела опт. М. Ш. суд налази да у конкретном случају стоје сви елементи дела из § 334. кз. квалификованог по § 337. кз. усвајајући у свему исказе оштећених који су под заклетвом посведочили да им је опт. М. у разним приликама измамљивала новац, било да би некој од њих нашла службу било да их учини срећним помоћу вила и разних враџбина, као и на тај наин што је неке од њих навела да купе лоз, обећавајући да ће им она учинити помоћу вила да на лозу добију веће суме новаца, док им је она на рачун тога измамљивала целокупне њихове уштеђевине, па је чак неке од њих навела да продаду и своје непокретности и њој сав новац предаду. Из овога се види да је опт. М. лажним претстављањем чињеница доводила оштећене у заблуду и појачавала њихову заблуду, претстављајући се као моћна да учини срећним и да им помоћу вила и других враџбина издејствује да добију на лозу велике суме, те их је тако навела да даду своје

* Бранич, Београд, 10/1940, стр. 400–407.

уштеђевине па и целокупан свој иметак, те су себе тако оштетиле, из којих доказаних чињеница излази дело из § 334 у в. § 337. кз. и то у толико пре што је опт. М. оштећеницима обећавала да ће им сав новац вратити.“

„Што се тиче опт. Л. Ш., суд је поклонио пуну веру исказима оштећених као сведока и то: М. И., К. М., Н. А., Ј. М., Ј. А. и Ј. З., које су под заклетвом посведочиле и то: оштећена И. да јој је опт. Л. представила да опт. М. прети неко велико зло, те јој је ова дала 35.000 д. да је тобож откупи, оштећена К. М. да ју је опт. Л. преварила да ће јој наћи службу и да ће је учинити срећном помоћу неких враџбина А. Ј. и З. Ј. да им је оптужена Л. обећала да ће помоћу вила и других враџбина учинити да добију на лозу и учинити их срећним помоћу враџбина, црних свећа и ланчића. Оштећене су наведеле да их је опт. Л. навела на овај начин да јој даду новац и друге ствари у износу како је диспозитиву наведено, обећавајући да ће им сав новац и ствари вратити, док буде помоћу истог помоћу враџбина успела да им издејствује оно што је обећала. – Суд налази да у оваквој њеној радњи стоји дело из § 334 кз. квалификовано по § 337 кз.“

Ова је пресуда стала на правну снагу јер правних лекова није било.

2. Пресудом Окружног суда за град Београд као зборног Кзп. 2942 – 34 од 18. XII. 1936. г. оглашена је кривим Ж. Ш. зато:

- а.) „Што је у времену од октобра 1933. год. до 14. јула 1934. г. у Београду у више махова гледала у карте М. Ј. говорећи јој да јој предстоји страшна судбина да ће она полудети или умрети, да ће јој умрети неко од најближих, да је на њу набачено пуно чини и да ће она све то уклонити јер је у стању да умилостиви виле, само јој је потребно да јој оштећена даде новаца и других предмета, па јој је оштећена у току горе наведеног времена у више махова давала по 500 динара, 1.000 и 2.000 динара, тако да јој је укупно дала 10.000 динара а поред тога дала је и друге ствари као свиле, платна, накит и др. све у вредности 2.000 дин. што је све оптужена задржала за себе“.
- б.) „Што је ближе неустановљеног дана у јесен 1933. год. у Београду гледала у карте М. М. и у више махова јој говорила да је окружавају чини, да ће умрети ако она – оптужена – те чини не рашчини и да оштећена треба да даде 12 метара црног сатина, 12 метара шифона платна, један лонац, два калуца сапуна, шиваће игле, салвет и друго – све у вредности 500 динара, наводећи да то траже виле што је оштећена и предала оптуженој, а тражила је уз то једном 400 д. а други пут 600 д. свега 1000 д., што је оштећена такође дала а које је ствари и новац оптужена присвојила себи“.
- в.) „Што је за време од јануара до септембра 1934. г. у Београду у више махова говорила ошт. В. П. да су на њега набачене чини, да ће он сигурно умрети за девет дана и да ће она умилостивити виле, давала му да пије неку воду, и нешто бајала и за све то је од оштећеног примила у више махова разне своте у укупном износу 2.000 динара.
- г.) „Што је неустановљеног дана и месеца у јесен 1933. год. у Београду гледала у карте П. А. говорећи јој да је несрећна, и да само она може ту несрећу и чини да отклони, и да ће јој вереник умрети, па је у ту сврху примила од оштећене у више махова разне своте у укупном износу од 2070 д. и разне ствари у вредности 300 дин.
- д.) „Што је у децембру 1933. г. у Београду претставила оштећеној Ј. И. да ће умолити виле да оштећена добије дете, па је у ту сврху од оштећене тражила и добила један пар мушког одела“.

- ђ.) „Што је неустановљеног дана и месеца 1934. г. у Београду обављала разна врачања оштећеној Д. Ђ. и зато је од ње добила 1500 д. и неки свилени веш.“
- е.) „Што је ближе неустановљеног дана и месеца у првој половини 1935. г. у Београду претставила оштећеној К. Ц. да ће јој путем врачања вратити вереника па је у ту сврху тражила и добила од оштећене 300 дин.“
- ж.) „Што је ближе неустановљеног дана и месеца у првој половини 1935. г. у Београду, гледала у карте Ж. М. и овој претставила да јој стоји велика несрећа, да ће јој она помоћи помоћу бајања и вила, па јој је и бајала и зато је од оштећене у више махова примила разне своте у укупном износу 1.000 дин.“

Сва ова дела суд је квалификовао као дела из § 375. кз. па је с обзиром на §§ 62, 70 и 74. кз. изрекао једну укупну казну од пет месеци затвора.

Образложење које је првостепени суд дао за овакву квалификацију је следеће: „Суд налази да је оптужена све ове радње вршила у виду заната, јер је тиме себи прибављала приход за живот. Суд даље налази да је оптужена својим горе наведеним и описаним радњама обмањивала оштећене о својим везама са вилама и својој способности да прориче судбину помоћу карата и о способности да бајањем што учини, користећи се празноверицом оштећених и да је тиме себи стварала доходак за живот. – Ово суд сматра доказаним по начину рада оптужене, по броју ових дела и по висини своте које је оптужена од оштећених примала како је напред описано. Према томе суд налази да у радњама опт. Ж. Ш. стоје дела оштећења туђих имовинских интереса предвиђена и кажњива по § 375. кз.“

Суд није могао усвојити квалификацију коју је предложио државни тужилац у својој оптужници, а да име да стоје дела из § 337. кз. и то из ових разлога:

„За дело из § 337. кз. односно 334. кз. тражи се да је оптужена лажним претстављањем чињеница довела оштећене у заблуду. Кад је оптужена изјављивала да има везе са вилама, да помоћу њих скида чини и др. онда суд сматра да оптужена тиме није износила чињенице, јер су чињенице догађаји из реалног света, већ је износила ствари које спадају у празноверицу. Оптужена је појачавала празноверје оштећених и исто искоришћавала. – Даље суд налази да оштећени дајући наведене своте нису били у заблуди, и да нису у следству те заблуде давали наведене своте. Оштећене М. и М. имају по четири разреда гимназије, дакле школованије су више него оптужена, а и остали оштећеници нису по образовању нижи од оптужене. Према томе суд налази да су они знали да не постоје виле и да оптужена не може са њима да разговара па према томе новац и ствари које су давали знали су да не иде вилама, већ оптуженој. Ово суд сматра доказаним исказима сведока М. и М. које су изјавиле да нису све веровале оптуженој. Суд налази да су оштећени пристајали на ова гатања и бајања не зато што су тврдо веровали оптуженој, већ зато што је то годило њиховим празноверним осећањима. Према томе оштећени новац нису давали услед заблуде у коју би били доведени лажним претстављањем, већ услед празноверја које им је урођено. Оштећени су новац и ствари давали као награду оптуженој за претстављену видовитост и као жртву „вилама“. Према томе оштећене су знале да тиме штете своју имовину, али су на то ипак пристајале јер је то годило њиховом расположењу. Стога нема узрочне везе између заблуде и оштећења а без тога не може бити дела из § 334. кз. Додуше оптужена се служила обманама, претстављајући да има везе са вилама и друго, али је то чинила само толико колико је било потребно да искористи празноверицу оштећених. Према томе у радњи оптужене стоје сви елементи дела из § 375. кз. а не дела из § 334 и 337. кз. У прилог ове квалификације говори и то што

је пропис § 375. кз. специјалне природе, јер предвиђа оштећење туђе имовине или интереса услед обмане и искоришћавања празноверица“.

На ову пресуду изјавио је ревизију државни тужилац истичући повреду материјалног закона из §-а 337. т. 2. јер је суд погрешно квалификовао дело када је нашао да стоји дело из § 375. кз. а не дело из § 337. кз.

Касациони суд у Београду решењем Кре 614/37 од 21. IV. 1937. одбацио је ревизију државног тужиоца на основу § 345. т. 2. кп. а као разлоге је навео: „Када се из чињеничког стања утврђеног у нападнутој пресуди види, да је оптужена Ж. свим оштећенима изјављивала да има везе са вилама, да ће им помоћу вила скинути чини и да им је на тај начин, користећи се њиховом празноверицом измамљивала новац и разне ствари, онда у њеним радњама за које је осуђена стоје сва битна обележја специјалног кривичног дела из § 375. кз., као што је правилно нашао Окружни суд а не дела из § 334. у вези § 337. кз.“

3.) Пресудом Окружног суда за град Београд као и носног од 11. јануара 1938. г. Кзп. 3688/37. оглашена је кривом Л. Ш. зато што је:

- „а.) Неутврђеног дана и месеца 1937. г. у Београду срела на улици оштећену М. Р., па пошто ју је примамила да дође у њен стан врачала јој је и претсказивала судбину разним средствима: као гледањем у чашу с водом, гледањем у карте, наводећи да ће одлазити код „вила“ и молити их за њену срећу, користећи се при томе њеном празноверицом, обмањивала ју је на тај начин већи број пута у размаку више од месец дана и тако од ње измамила укупно 1.700 динара, чинећи све ово у виду заната и прибављајући на тај начин себи доходак за живот“.
- „б.) Неутврђеног дана и месеца 1937. г. на исти начин поступила према оштећеној Х. С., узевши од ње 350 динара готовог новца, – дакле користећи се њеном празноверицом, обмањивала оштећену Х. и тиме себи створила доходак за живот, чинећи ово у виду заната“. Оба дела суд је квалификовао по § 375. кз. и изрекао укупну казну од 40 дана затвора.

Правно образложење које је суд дао за овакву квалификацију је следеће. „Суд је ценио и питање да ли у овом конкретном случају могу стајати два дела из § 334. од. 1. ст. 2. кз. како је то тужба државног тужиоца квалификовала, – па је нашао: да у конкретним случајевима не могу стајати поменути кривична дела са ових разлога: дело из § 375. кз. је свако дело преваре специјалне врсте које се састоји у претсказивању судбине разним начином, па и гледањем у карте, чашу с водом, позивањем „виле“ и томе слично, као што је у овим конкретним случајевима било. Али да би то дело постојало потребно је да се извесни услови испуне а на име: да се је то лице које гата – врача – послужило празноверицом оног лица коме врача, да је то дело извршено у виду заната то јест да јој је то професија и да тим врачањем – гатањем – ствара себи доходак за живот. Према томе суд налази да су у оба ова кривична дела испуњени сви ови услови и да због тога у овом конкретном случају стоје два дела предвиђена § 375 кр. зак. а не дела преваре из § 334. кз. Ово и стога што се само по себи види да је празноверица постојала код оштећене М. и Х. приликом извршења ових дела, и то је и сама оптужена Л. признала да је позната у овом крају као врачара, а што значи да се овим делима бави у виду заната, као и с обзиром да она нема другог занимања нити имовине, па ни мужа који би је издржавао и ако је оптерећена са четворо ситне деце, те суд налази да је оваквим својим делањем у главном и прибавила доходак за живот свој и своје деце“.

Државни тужилац је изјавио призив нападајући квалификацију усвојену пресудом у тврдећи да се ради о делима преваре из § 334. кз. али је Београдски апелациони суд решењем Кппа 223/38 од 11. XI. 1938. г. одбацио призив са разлога што је „први суд правилно квалификовао дело и правилно навео разлоге у образложењу пресуде са којих налази да у радњи оптужене стоје два дела из § 375 кз. а не два дела преваре, које разлоге овај суд као призивни усваја, те према томе првом пресудом није повређен закон како наводи државни тужилац“.

4.) Пресудом Окружног суда за град Београд као зборног Кап. 2261/38 од 1. II. 1940. г. опт. М. К. Ш. оглашена је кривом зато што је:

- „а.) Од априла месеца 1938. г. па до свога хапшења у августу 1938. г. пошто је претходно бесплатно врачала К. Б. и гледањем у воду тобож открила број срећке на којој ће добити велики новац, довела ову и њену сестру Ј. Б. у заблуду да је устању да својим везама са духовима и вилама учини да лоз добије, али да претходно морају дати већу суму новца коју ће она положити да лежи у цркви док се вучење не обави, па им одмах целокупан вратити натраг, а за себе узети једну четвртину од добитка на лутрији на који је начин измамила од К. 21.000 дин. а од Ј. 14.000 дин. не вративши им никад ништа.“
- б.) Од марта месеца 1938. г. па надаље до свога хапшења у августу 1938. г. пошто је најпре гледала у чаши са водом судбину М. М. служавки из Београда довела у заблуду исту и одржавала у њој дуже времена да треба она да јој даје новац да би купила цвеће, кандило, свилу и дукате које ће бацати у Саву да скине несрећу са ње, измамивши јој на тај начин за себе противправну имовинску корист од 2.000 динара.
- в.) Почетком августа 1938. г. наговорила Е. В. служавку из Београда да јој врачала и учини да добије велику суму новца на лозу, па пошто је тобож сазнала број лоза на који треба да добије, у току наредних дана доводећи ову у заблуду и одржавајући је у истој, да је потребно да купи лоз, црну свилу, свеће итд. да би ствар успела, измамила од исте 700 дин. и у своју корист задржала.
- г.) У јануару месецу 1938. г. пошто је претходно за награду од 50 дин. гледала у чаши воде судбину Ц. Б. служавки из Београда довела је и одржала у заблуди да је видела број лоза на коме може добити велике паре, измамљивала све до августа месеца 1938. г. веће и мање суме новца – укупно 1.200 дин. тврдећи да тај новац служи да умилостиви анђеле, и да ће јој сав тај новац вратити, чим вучење прође – па од тога ништа није вратила.

Дакле што је, у намери да себи прибави противправну имовинску корист у виду заната доводила и одржавала у заблуди горе именоване оштећенице да ће им помоћи да добију велике згодитке на лутрији и одагна несрећу од њих, а у сваком случају примљени новац после извлачења срећака сав вратити натраг, док је уствари тај новац противправно присвојила за себе чиме је навела оштећене да на штету своје имовине нешто учине, чије је извршила злочин преваре у виду заната предвиђене у § 334 кз. а квалификован и кажњив по § 337 кз.“

Истом пресудом суд је огласио кривом и Л. К. „Зато што је у првој половини 1938. г. у намери да себи прибави противправну имовинску корист лажним претстављањем оштећеној А. Н. да ће је учинити срећном и богатом и да ће јој све непријатеље одагнати, – ову одржавала у заблуди те је ова верујући да даје новац у ту сврху предала оптуженој у више махова 1007 дин. и тиме учинила нешто на штету своје имовине – чиме је опт. Л. учинила кр. дело преваре из § 334. од. 1. ст. 2. кз. кажњиво по истом законском пропису“.

Овом пресудом М. је осуђена на седам година робије и трајни губитак часних права, а опт. Л. на шест месеци строгог затвора и 600 дин. новчане казне.

Разлози првостепене пресуде били су следећи:

„Оптужена М. признаје да је оштећеницима чија су имена наведена у диспозитиву ове пресуде гледала судбину, прорицала им да морају добити на лозу и да она зна број који ће добити. За то гледање или им није наплаћивала ништа или им је наплаћивала безначајне суме. После гатања говорила је оштећеницима да јој морају давати веће суме новца које ће она полагати да привремено леже у цркви да би тако умилостивила виле и духове да вучење срећака повољно испадне, а да ће им тај новац без икаквог одбитка и без обзира да ли ће лоз добити или не, по извршеном вучењу вратити натраг. – У другим случајевима оптужена је тражила новац да би набавила ствари које су потребне за врачање: дукате, свеће, свилу итд.

„Ни у једном ни у другом случају оптужена није примала овај новац – нити су јој га оштећене давале – као награду за врачање, већ ради депоновања у цркву, односно за набављање реквизита потребних за врачање. У свим случајевима оптужена нити је ове ствари набављала нити у цркву полагала, већ га је, како сама признаје прикупљала за себе да откупи неке своје заложене ствари. Исто тако оптужена признаје да тај новац оштећеницима никада није вратила.

„Овакво признање оптужене М. слаже се са осталим ислеђеним и утврђеним околностима а нарочито са исказима свих оштећеница које су на претресу и у припремном поступку сагласно изјавиле да су оптуженој новац давале за куповину лозова, и осталих ствари које су потребне за врачање.

„Према овако утврђеним чињеницама у њеним радњама стоји дело преваре, а не дело врачања из § 375. кз. јер оптужена није новац узимала као награду за враџбине, а оштећеницима је обећавала да ће им тај новац вратити без обзира да ли ће враџбине успети. Осим тога обмањивала их је и доводила у заблуду да тај новац узима у једну тачно одређену сврху, докле га је како сама признаје узимала у циљу да га противправно себи присвоји, тако да стоје сви елементи кривичног дела преваре из § 334. кз. Па како је оптуженој ово служило као извор за живот што се види из околности да је и раније осуђивана за читав низ оваквих дела и да је одмах по изласку са робије учинила четири нова кривична дела исте врсте, а нема доказа да има других средстава за живот, то је суд сва ова дела квалификовао као једно кривично дело у виду заната из § 337. кз.“

У погледу опт. Л. К. суд се у разлозима задовољава да каже чиме је утврдио чињенично стање изложено у диспозитиву, и констатује да из тога излази кр. дело преваре из § 334. кз.

Обе оптужене преко својих бранилаца изјавиле су ревизију. Касац. суд у Београду својим решењем Кре 560/40. од 24. IV. 1940. г. одбацио је обе ревизије и потврдио првостепену пресуду са ових разлога:

„Бранилац опт. М. истиче у оправдању ревизије повреду материјалног закона из тач. 2. §-а 337. кп. наводећи да у радњи опт. М. под а, б, в и г нападне пресуде не стоји дело из § 334. кз. квалификовано по § 337 кз. како је то окружни суд нашао, већ може стајати само дело из § 375. кз.

Ценећи овај ревизијски навод Касацони суд је нашао да је неоснован јер је окружни суд, с обзиром на чињенично стање утврђено у нападној пресуди с правом нашао да се у радњи опт. М. под а, б, в и г нападне пресуде појављују сви елементи

дела из § 334. кз. квалификованог по § 337. кз. пошто новац није узиман као награда за враџбине, а оштећеницама обећавала да ће им вратити новац без обзира да ли ће враџбине успети, већ је у намери да себи прибави противправну имовинску корист лажним представљањем довела оштећене у заблуду и на тај начин измамила веће суме новца, које није вратила. Стога је правилна квалификација коју је окружни суд нашао. Позивање ревидента на ревизију државног тужиоца за град Београд Кзп. 3924/34 по кривици Ж. Ш. из које се види да је у истоветном случају окружни суд нашао да у радњи оптужене стоји дело из § 375. кз. неумесно је с обзиром да је овде у питању сасвим други случај, а сем тога исти је и недопуштен – § 340. од. II. кп.

„Бранилац опт. Л. у оправдању ревизије истиче повреде материјалног закона из т. 2. §-а 337. кп. наводећи да у радњи опт. Л. што је оштећеној А. Н. обећала да ће је учинити срећном и богатом не стоји дело из § 375. кз. – Касациони суд је ценио овај ревизиони разлог па је нашао да је неоснован јер је окружни суд с обзиром на утврђено чињеничко стање у диспозитиву пресуде правилно радњу опт. Л. квалификовао као дело из § 334. кз. а не као дело из § 375. кз. као што ревидент пледира“.

5.) Пресудом Окружног суда за град Београд као зборног Кап. 399/4 од 5. Ив. 1940. г. о п т. М. Ш. је оглашена кривом што је:

- „а.) Неутврђеног дана августа месеца 1939. г. дошла у стан Др. М. К. и предложила његовој служавци К. Г. да јој гледа у шољу, па када је ова пристала рекла јој је да јој може помоћи да добије премију на лутрији али да јој је потребна већа сума новца за прибављање разних ствари као свећа, дуката, свиле и др. ради врачања, па јој је на овај начин на кратко време измамила 12.000 дин.
- б.) Неутврђеног дана јануара месеца 1940. г. дошавши у везу са С. А. преко поменутог К. Г. обећала јој да ће јој путем врачања помоћи да се венча са својим вереником али да јој је за извођење овога посла потребна извесна сума новца за куповину свећа, кандила и црне свиле, па када ствар успе да ће сав новац вратити с тим да добије само неки поклон, па је на овај начин измамила од ње 3.840 дин.
- в.) Неутврђеног дана месеца јуна 1939. г. довела у заблуду З. Н. служавку из Београда да јој путем враџбина може помоћи да добије премију на лозу, па јој је измамила 2.000 д. тврдећи да јој је овај новац потребан да купи лоз и разне ствари потребне за врачање.
- г.) Неутврђеног дана јуна месеца 1938. г. предложила Ц. П. да јој гледа у шољу па када је прорекла да ће добити на лозу, успела је да јој измами 3.500 д. говорећи како јој је тај новац потребан за куповину дуката, свећа, кандила и других ствари потребних за врачање.
- ђ.) Неутврђеног дана јула месеца 1939. г. пошто је врачала Ј. К. и рекла да ће добити на лозу измамила јој 5.000 д. наводећи да јој је овај новац потребан да купи црне и беле свиле, кандила и свеће да би помоћу ових ствари умилостивила виле и отклонила сметње које стоје на путу њеној срећи.
- е.) У току месеца септембра, октобра и даље до краја 1939. г. и почетком 1940. г. одлазила у стан Д. С. и говорила да јој врачањем може повратити одвојено живећег мужа, али да јој је за то потребан новац да би га носила у цркву и тамо оставила да стоји, и да би куповала разне ствари потребне за врачање, па јој је у ту сврху оштећена Д. С. дала 9.000 динара“.

Сва дела суд је квалификовао као кр. дела из § 334. кз. квалификована и кажњива као једно продужено дело преваре у виду заната по § 337. кз. дајући исто образложење као у пресуди коју смо навели под 4.

Истом пресудом суд је опт. М. огласио кривом и зато: „Што је неутврђеног дана месеца децембра 1939. г. дошла у стан Ф. Ј. под изговором да тражи неку личност, па када јој је М. Ј. служавка код Ф. Ј. саопштила да та личност не постоји навела ову да јој гледа у шољу о прорекла јој да ће на лозу да добије, па јој је М. Ј. доведена у уверење да је то тачно, дала у више махова суму од 7.000 д. као награду за врачање“. – Ово дело суд је квалификовао по §-у 375. кз.

За сва ова дела оптуженој је изречена једна казна од 3 г. и 1 месец робије поред споредне казне губитка часних права за време од 4 године.

Бранилац оптужене изјавио је на ову пресуду призив и ревизију истичући опет питање квалификације. Касациони суд у Београду пресудом Кре 693/40 од 16. маја 1940. г. преиначио је ову пресуду у погледу казне изрекавши по § 64. кз. и § 286. кп. заједничку казну по свим делима из ове пресуде и пресуде цитиране под 4.) и заменивши казну лишења слободе за дело из § 375. кз. новчаном на основу § 74. кз. тако да је оптужена добила једну казну од девет година робије и 600 д. новчане казне, трајан губитак часних права и протеривање из Београда за три године. – Ревизију браниоци Касациони суд је одбио као неосновану наводећи у разлозима кратко: „да је окружни суд према чињеничном стању које је за доказано узео, правилно нашао, да се у радњи опт. М. изложеној у пресуди окружног суда под I појављују знаци обележја кривичног дела и у § 334. од. I. ст. 2. км. кажњиво по § 337. кз. а не дело из § 375 кр. зак. које кривично дело како то жели да представи ревизија, дајући за овакво правилну квалификацију дела довољно разлога у својој пресуди“.

* * *

Изнете одлуке и првостепених и виших судова по овом питању су разнолике а разноликост највећим делом има основа у различитом чињеничном стању. Различно чињенично стање ипак није требало да буде сметња да се јасно формулише и повуче разлика између дела из § 334 (одн. § 337) кз. и дела из § 375. кз. и пресуде су у томе погледу могле бити јасније. Нема изгледа да две последње, а донекле и прва дају правилан критеријум за разликовање ових дела: Дело из § 375. кз. стоји ако је окривљеник користећи се празноверицом оштећениковом извукао од овога имовинске користи као компензацију за обављање празноверичке радње.⁵¹ Имовинска корист треба да буде од окривљеника тражена и добијена као награда за учињену врачарску услугу. Ако су имовинске вредности од оштећеника узете да се са њима приликом врачања обави извесан поступак па да се по том врате натраг, а натраг не буду враћене, или ако се од оштећеника узме новац да се набаве средства за врачање па се она у опште не набаве већ окривљеник то за себе задржи, – стоји дело из § 334. кз. Први случај исто као и други има за елемент обману, само је у првом случају обмана једне специјалне, блаже врсте. Окривљеник ту узима оштећенику имовинске користи, али му отворено казује да их узима за једну контрауслугу (врачање) којој он у циљу обмане придаје извесну вредност, али за коју цео свет више или мање зна да никакве вредности нема па зна и сам оштећеник, али у своме сујеверју ипак жели да окуша срећу. Таква превара свакако је блажа врста преваре и отуда и блажа казна. То је превара без мало уз свесно садејство жртве.

Др. Т. Васиљевић

51 Т. Живановић: Основи кривичног права. – Посебни део II, 3, 74.